

Lietuvos Valstybės Spaustuvė

LIETUVOS RESPUBLIKA
S. M.

Lietuvos gelžkeliai

KELIO SARGUI
INSTRUKCIJA

Gelžkelių Valdybos leidinys.

Kaunas. . . . . 1923 m.

Kelio sargui instrukcija.

1. Bendrieji dėsniai.

Kelio sargo pareigų pažymėjimas.

§ 1.

Kelio sargas skiriamas iš remonto darbininkų gelžkeliui ir jo turtui prižiūrėti, ir apeinant kasdien ar kasnakt pavestą jam kelio plotą — kelio sargo apeigos plotą, jis privalo patikrinti, kad gelžkelis būtų tvarkoje ir kad važivimui nebūtų pavojaus, kad telefono ir telegrafo laidos nebūtų gadinamos; jis turi mažus kelio pataisymus atlikti ir savo laiku traukinius perspėti apie kliūtis jų važivimui.

Bendros sąlygos, kurioms privalo atitikti asmuo, skiriamas kelio sargo pareigoms eiti.

§ 2.

Asmuo, skiriamas kelio sargu, privalo atitikti sekantiems reikalavimams:

- a) būti ne jaunesnis 21 metų ir ne senesnis 55 metų;
- b) stojant tarnystėn sveikata patikrinama gydytoju;

c) mokėti lietuviškai kalbėti;

Pastaba: Mokantiems skaityti ir rašyti duodama pirmenybė.

d) žinoti skiriamas jam tarnybos pareigas ir būti tinkamai susipažinusiui su tais gelžkelio įtaisais, kurie bus jo žinioje.

e) išlaikyti nustatytus kvotimus. Stojant į kvotimus reikia žinoti: kelio remonto darbus, savo pareigų pildymo taisyklės, šią instrukciją, apie signalų taisyklės ir visus kitus, jo pareigą liečiančius nustatymus.

Priklausymo tvarka.

§ 3.

Kelio sargas, savo tarnyboje, priklauso: Gelžkelio Direktoriui, Kelio Tarnybos Viršininkui, Kelio ruožo Viršininkui, jo Padėjėjui, Vyr. Kelio Meisteriui ir betarpiui Kelio Meisteriui ir kuopos seniūnui. Visų šių asmenų reikalavimus ir parėdymus Kelio sargas privalo pildyti be atsikalbėjimo. Apie visus parėdymus ir pastebėjimus, gautus nuo aukštesniųjų, viršininkaujančiųjų asmenų betarpiui be kelio meisterio arba kuopos seniūno žinios, kelio sargas privalo išpildyti ir pranešti apie tai kelio meisteriui arba kuopos seniūnui.

Tarnybon paskyrimas, perkėlimas ir atleidimas nuo tarnybos ir atostogoms.

§ 4.

Kelio sargas skiriamas tarnybon, keliamas ir atleidžiamas nuo tarnybos (jam pačiam prašant)

Kelio Tarnybos Viršininku, sulig pranešimu Kelio Ruožo Viršininko. Paliuosuotas iš tarnybos disciplinarine tvarka gali būti tik Gelžkelių Direktoriui patvirtinus. Atostogoms atleidžia: Kelio Ruožo Viršininkas iki 3 dienų, daugiau 3 dienų Kelio Tarnybos Viršininkas.

Pamatinės tarnybos taisyklės.

§ 5.

Kelio sargas jokių būdu negali apleisti pavesto jam kelio apeigos ploto ir neišeiti paskirtu laiku į apeigą sulig grafiku, negavęs nuo Vyresnybės leidimo. Netikėtai susirgus ir negalint pildyti tarnybos pareigų, kelio sargas turi pavesti savo pareigų pildymą savo pavaduotojui arba remonto darbininkui ir skubiai apie tai pranešti kuopos seniūnui arba Kelio meisteriui per kitą kelio sargą, remonto darbininką arba per savo šeimos nari.

§ 6.

Savo tarnybos pareigas einant kelio sargas privalo vaduotis šia instrukcija ir kitais praneštais jam vyresnybės parėdymais.

Ypatingais atsitikimais, nenumatytais šioje instrukcijoje, kelio sargas privalo kreiptis į Kelio meisterį arba kuopos seniūną, gavimui nurodymų.

§ 7.

Instrukcijas su parėdymais išduoda kelio sargui į rankas Kelio meisteris. Kelio meisteris

duoda paaiškinimų kaip instrukciją išduodant, taip ir kiekvieną sykį, kai sargas tokių paaiškinimų prašo. Gavęs instrukcijas, turi pasirašyti. Parašas siunčiamas Kelio Ruožo Viršininkui, laikymui byloje.

§ 8.

Kelio sargas privalo tarnybos metu dėvėti nustatytą uniformą ir, sutikęs Vyresniuosius asmenis, privalo laikytis mandagiai, atiduodamas jiems kariškai pagarbą.

§ 9.

Kelio sargas neturi teisės teikti pašaliniam asmeniui jokių žinių apie geležkelį.

§ 10.

Visa, kas pasakyta šioje instrukcijoje dėti kelio sargo atitinkamumo, pareigos ir atsakomybės, liečia ir nuolatinius, laikinus, laikinai pavaduojančius ir naujai įstojuosius asmenis kelio sargo pareigoms pildyti.

II. Kelio sargo pareigos.

§ 11.

Kelio sargas privalo apžiūrėti, apeinant sulig grafiku pavestą jam kelio apeigos plotą tuo laiku, ir ta tvarka, kaip jam bus vyresnybės nurodyta. Kiekvieną kartą jis turi apeiti nuo galo ligi galo pavestą jam visą savo apeigos plotą

gerai žiūriant kelio ir statybų. Apeigos grafiką sustato kelio ruožo Viršininkas, o tvirtina Kelio tarnybos Viršininkas.

§ 12.

Kelio sargas tarnybos pareigas einant privalo su savim turėti:

- a) signalus: signalinį ragutį, prie diržo prisegtą skardinę dežutę su šešiomis petardomis, dieną raudoną ir žalią vėliavėles (gairikes), o naktį ir ukanotu metu dar ir šviečiantį signalinį žibintą;
- b) prietaisus: ramentams plaktuką, veržlėms raktą ir kitus įnagius reikalingus mažiems kelio taisymams atlikti ir vasarą ir žiemą tvarkoje kelio įtaisus užlaikyti;
- c) medžiagą: ramentus, varžtus ir ripkeles (šai-ba), be to, kelio sargas privalo turėti su savim šią instrukciją ir žinoti signalus.

§ 13.

Apeinant ir apžiūrint pavestą jam kelio apeigos plotą, kelio sargas privalo:

- a) daboti, ar nėra kely susprogusių bėgių, tvarslių arba padėlių; ar gerai įmuštos bėgvinės (ramentai), ar gerai užsukti varžtai ir ar yra ripkelės; pastebėjęs atstojusį nuo bėgio bėgvinę (ramentą) arba varžto atsuktą veržlę (gaiką), privalo primušti ramentą ir prisukti veržlę, pakeisti ramentą arba varžtą nauju arba įdėti trukstančią ripkelę; atlikti kitus

mažus darbus, kad kelias būtų laikomas švariai ir tvarkoje ir darbus, kurie bus vyresnybės nurodyti;

- b) sekti, ar neišgriūvo krantai, ar nėra pavojingų važiavimui krantuose išplovų, didelių dūburių, iškylų arba kitų kelio sankasos sugedimų;
- c) žiūrėti, ar sveikos tiltų sijos, ar nėra kokių nors tiltų fermose, vamzdžiuose ir pylimo krantuose sugedimų;
- d) kreipti ypatingos dėmės į žemės sankasą, į tiltus o pavasarį ir per didelius lietus į vamzdžius; turi sekti, ar visur laisvai bėga vanduo; jeigu kur užsilaiko, tai reikia jį skubiai praleisti; žiūrėti, ar neapsemia vanduo sankasos, ar neišplauna ties ramtais ir vamzdžiais pylimo, žvyro, krantų, vagų, ar nepaplauna ramtų ir vamzdžių viršūnių, ar negriūva pas tiltus kūgiai ir vamzdžių galuose pylimai, ar gerai praleidžia vandenį tilteliai ir po pervalomis vamzdžiai;
- e) radęs kely susprogusius bėgius arba sandūruose tvarslų ar keletą iš eilės atmuštų ramentų galvėlių ir nupiautų varžtų arba varžtų galvėlių, arba kokį nors kelio sankasos, tiltų, vamzdžių ar kitų pastatų sugedimą, pavojingą traukinių važiavimui, kelio sargas privalo tokią vietą aptverti sustojimo signalais ir signaliniu ragučiu šauktis gretutinio kelio sargo arba remonto darbininkų pagalbos; šiemis atvykus, kelio sargas privalo juos siųsti, kad

praneštų Kelio meisteriui arba kuopos seniūnui, žiūrint kuris bus arčiau, pats gi liekasi sergėti išstatytųjų signalų; privalo žiūrėti į tą pusę, iš kur laukiama pirmasis traukinys; sargas gali pasišalinti iš šios vietos, tik atvykus ir jį atleidus kelio meisteriui, kuopos seniūnui arba sustojusio traukinio Vyr. Konduktoriui;

- f) saugoti ir neleisti vogti, nešioti, gadinti kelio reikmenų, tvorų, žaliatvorių, sniegtvorių, medelių, sudėtos prie kelio medžiagos ir, abelnai, visokio priklausančio gelžkeliui turto;
- g) kreipti ypatingos dėmės, kad kas nevogtų kelio reikmenų arba kas nesugadintų ar neužkrautų kelių; ką nors pavojingą pastebėjęs, privalo tuojuo pavojingą vietą aptverti signalais, sulig reikalu šaukti gretutinius sargus pagalbon, stengtis sulaukyti piktadarius arba juos sekti ir sužinoti kas jie, o apie atsitikimą pranešti kelio meisteriui arba kuopos seniūnui;
- i) gavęs pranešimą, kad neveikia telegrafas, skubiai apeiti visą savo plotą ir, pastebėjęs pakrypusius arba nuvirtusius telegrafo stulpus, labai nusileidžiusią arba nutrūkusią vielą, arba kokį nors kitą sugedimą, pačiam pataisyti arba apie tai pranešti Kelio meisteriui arba kuopos seniūnui; apeinant savo plotą, privalo visuomet žiūrėti telegrafo linijas: stulpus, laidus ir izoliatorius;

- k) sekti, kad ant tiltų, prie kurių yra pristatyti ypatingi tilto sergėtojai, šie gesytų iškritusias iš garvežio anglis ir savo laiku pripiltų ant tiltų stovinčiose statinėse vandenį, o ant tiltų, kur ypatingų sergėtojų nėra, pačiam pasirūpinti kibirkščių gesinimu traukiniui praėjus ir statinių vandens pripylimu ir jų tvarkoje užlaikymu;
- l) pastebėjęs linijoje prie gelžkelio miške arba laukuose gaisrą, stengtis jį užgesinti, o negalint to išpildyti, šaukti gretutinius taisydo darbininkus pagalbon ir pranešti apie atsitikimą Kelio meisteriui arba kuopos seniūnui;
- m) nuimti nuo kelio rąstus bėgius, pašalinius daiktus ir sudėti juos ne arčiau 2 mtr. nuo artimiausio bėgio, kad einantieji traukiniai jų neužkliūtų; jei dėl sunkumo arba didumo negalima tų daiktų vienam žmogui nuimti, tai reikia aptverti vietą sustojimo signalais ir šauktis pagalbos;
- n) daiktus, iškritusius iš traukinių, o taip pat vagonų ir garvežių reikmenis, kelio sargas privalo surinkti nuo kelio ir įduoti Kelio meisteriui arba kuopos seniūnui, kad jie įteiktų artimiausiai stočiai;
- o) prižiūrėti, kad pašaliniai asmens Gelžkelio rėžy laikytus gelžkelio taisyklių ir gelžkelio policijos įsakymų. Atsitikimus, kai tokie reikalavimai nepildomi ir kaip pasekmė gali būti važiavimas sutrukdytas, kelio sargas pri-

valo stengtis visokiais būdais įvykių išvengti, pašaliniams asmenims privalo priminti atatinamus įstatymus ir bausmę;

- p) reikalauti nuo darbininkų, atliekančių jo plote darbus, kad pildytų visus reikalavimus, kuriais reikia vaduotis daboiant, kad važiavimui nebūtų pavojaus, kaip tai: laikyti prietaisus, signalus ir medžiagą ne arčiau 2 mtr. nuo artimiausio bėgio, aptverti kelią atatinamais signalais ir t. t.;
- r) neleisti naudotis svetimiesiems gelžkeliams priklausančia žeme — arti arba šienauti tos žemės rėžy; tokiais atsitikimais, kai tas nepildoma skubiai pranešti Kelio meisteriui arba kuopos seniūnui;
- s) daboti, kad jo priežiūrai pavestose pervažose būtų nuvalytas purvas ir sniegas; matant, kad pervažos sargas, nelaiko pervažas tvarkoje — turi atkreipti pervažos sargo į tai dėmesį arba, jo nesant ar šio nurodymo nepildant, pačiam sutvarkyti ir apie tai pranešti kelio meisteriui arba kuopos seniūnui; pervažos, kurios neaptarnaujamos, privalo būti valomos kelio sargo.

§ 14.

Artinantis traukiniui, kelio sargas privalo paduoti ragučiu signalą, kad traukinys ateina, atsistoti veidu prieš traukinį tokioje vietoje, iš kur galėtų jį matyti traukinio ir garvežio briga-

konduktorių brigados pusėn: dieną rodyti ir slėpti žalią paleistą (išviniotą) vėliavėlę (gairikę), o naktį rodyti pakaitomis žalią ir baltą žibinto šviesą.

§ 18.

Kelio sargas, išgirdęs paduotąjį triukšmo signalą, privalo skubiai pakartoti tąjį signalą ir skubėti pagalbon į tą pusę, iš kur girdėjo signalą.

§ 19.

Visais atsitikimais, kai kelio sargas turi skubiai pranešti apie ką nors kelio meisteriui kuopos seniūnui arba artimiausiam Stoties Viršininkui, jis perduoda žinias nuo sargo ligi sargo, arba siunčia tam tikrą žmogų būtent: jei yra, remonto darbininką arba savo šeimos nari.

§ 20.

Atsitikus skubiam reikalui, kelio sargas laisvu nuo tarnybinių pareigų pildymo laiku negali atsisakyti nuo darbų ir Vyresnybės įsakymų pildymo; privalo, dienos ar nakties laiku stengtis kiek galėdamas ir visokiais būdais patasyti pagadinimus ir atnaujinti sutrukdytąjį važiavimą.

§ 21.

Kaip kiekvieno gelžkelio tarnautojo, taip ir kelio sargo yra tiesioginė pareiga prie visokių aplinkybių apsaugoti taisyklingą ir be pavojaus traukinių važiavimą, o važiavimui kame nors

esant pavojuje ar sutraukdytam privalo imtis visu galimų priemonių, kad sutrukdytąjį važiavimą vėl atnaujinti.

III. Budėjimo tvarka.

§ 22.

Kelio sargai pildo savo tarnybos pareigas apeinant savo apeigos plotą sulig patvirtintais grafikais, ir atskiromis Kelio ruožo Viršininko instrukcijomis bei nurodymais.

Pastaba: lūstikus kokiam pavojui, kelyje — kelio sargai pasilieka kelyje ir budėja tolei, ko-
lei to reikalauna gyvas tarnybos reikalas arba pakolei jo neatleis iš budėjimo Kelio meisteris.

§ 23.

Kiekvienam kelio sargui iš remonto darbininkų skiriamas pavaduotojas, reikalui numatytam § 5 šios instrukcijos.

§ 24.

Kelio sargų apėjimo registravimui nustatomi tam tikri kontrolės numeriai, kuriais turi apsimainyti kelio sargai einant sulig nustatytais grafikais savo plotus, su kaimyniniais kelio sargais savo apeigos rubežiuose laiku nustatytu apeigos grafiku. Kontrolės numeriai atatinkamu būdu registruojami kuopos seniūnų ir pranešami kasdieniniame Kelio meisterio raporte Kelio ruožo Viršininkui.

§ 25.

Šių instrukcijų privalo laikytis ir remonto darbininkai, kai jie, nesant nuolatinio kelio sargo, apeina apeigos plotą.

IV. Apsauga ir naudojimasis valdiškais inagiais ir materiolu.

§ 26.

Visus pareigų pildymui reikalingus inagius, medžiagą, prietaisus ir švietalus kelio sargas gauna nuo Kelio meisterio. Visų tų daiktų kelio sargas privalo turėti pilną skaičių ir laikyti prie savęs, o jų neturint, jis savo laiku, išanksto privalo reikalingą skaičių išreikšauti nuo Kelio meisterio.

§ 27.

Kelio sargas privalo negadinti ir pilnoje tvarkoje užlaikyti duotus jam signalus, inagius ir prietaisus, o medžiagą ir švietalus taupiai naudoti, kad neišnaudojus daugiau nustatytos normos.

Sugadintus, susinešiojusius, netinkamus vartoti prietaisus ir kitus daiktus, kelio sargas privalo perduoti Kelio meisteriui gaunant jų vieton naujus.

§ 28.

Petardas reikia saugoti nuo drėgnumo ir jomis naudotis galima tik išimtiniais atsitikimais;

apie visas išaikvotas petardas kelio sargas privalo pranešti kuopos seniūnui, kad šis galėtų pranešti raportu G K M, kur, kada ir kokiam klmnt. buvo padėtos petardos, ir kuriam reikalui išnaudotos.

§ 29.

Už visus signalų, inagių, prietaisų sugadinimus ir medžiagos trūkumus, Kelio meisteriui pripažinus kad vartota buvo netiksliai, kelio sargas turi pats atsilyginti, išskaitliuojant jam iš algos.

V. Patalpų užlaikymas.

§ 30.

Kelio sargas privalo švariai ir tvarkoje užlaikyti užimamas patalpas, kasmet baltinti buto vidaus lubas ir tinkuotas sienas gautąją nuo Kelio meisterio medžiagą, valyti įėjimus, kiemą ir sodą ir aptverti pamazgų duobes. Griežtai draudžiama be leidimo kelio ruožo Viršininko dirbti patalpose perdirbinų, savaip perdirbinėti ir statyti kokius nors naujus trobesius, daržines arba pastoges.

§ 31.

Griežtai draudžiama kelio sargui leisti gyventi savo bute pašaliniams, ne jo šeimos asmenims. Visi kelio sargo šeimos žmonės, kaip ir jis pats, privalo turėti nustatytus asmens pažymėjimus, pasus nustatyta tvarka įregistruotus.

VI. Atsakomybė.

§ 32.

Kelio sargas atsako už nepildymą savo prievolių, nustatytų šia instrukcija ir ypatingais Vyresnybės parėdymais.

§ 33.

Už nepildymą šios instrukcijos taisyklių ir už visokios rūšies nusikaltimus kelio sargas, atsižvelgiant į kaltės laipsnį, baudžiamas perspėjant arba atleidžiant nuo tarnybos. Jei įvykusioje nelaimėje įtariamą kaltu esant kelio sargas, tai jis traukiamas kriminalinio teismo atsakomybėn, bendrais Valst. Teismo įstatymais.

Kelio Tarnybos Viršininkas
Inžinierius *V. Maneke.*

Kelio T. Viršininko Padėjėjas
Inžinierius *J. Jankevičius.*

Inžinierius *J. Kiškinas*
Kelio Technikos Skyriaus Viršininkas.

